

REDNOSTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8.
karna I. nadst. Uradno ure za stranke so od 10. do 11.
polodne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in
pionikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne
sprejemajo.
AROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za
vstro-Ogrsko in Beeno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna
K 4-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za
ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-—

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in
uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer
Inserati: enostopna petstotnica 80 vin., pogojen prostor, poslana
in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo
Reklamacije lista so poštne proste.

Štev. 725.

V Ljubljani, v torek dne 4. novembra 1913.

Leto III.

ABDITUS:

Politika in delavstvo.*

Se danes čestokrat naletimo na nazor, da
delavski stan nima povoda, se brigati za poli-
tično vprašanja, ali če je že to neobhodno po-
trebno, naj se pridruži meščanskim političnim
strankam, ki »tudi« zastopajo interese delav-
stva.

Ta nazor je star in že Lassalle se je čutil
prisiljenega, ga pobijati. Pri nas, ki smo tako-
rekoč rojeni konservativci, je ta nazor še
močno razširjen. Pri vseh mogočih političnih
strankah, konservativnih in svobodo-
ljubno - nacionalističnih, opazamo neizogibni
privesek razredno nezavednega delavstva. To
nezavedno delavstvo si očitno ni niti na jas-
nem o tem, da je resnična politična svoboda
tudi predpogoj družabne moči delavskega
stanu. Dogodki zadnjih let tako jasno dokazu-
jejo, da so posamezna socialna vprašanja de-
lavskega, proletarskega razreda v zelo ozki
zvezi s političnim položajem in s politično po-
stavljajo. Ravno kriza, ki jo Avstro-Ogrska
tedaj preživlja, to jasno dokazuje. Notranja in
zunanja vprašanja in njihovi doživljaji vplivajo
predvsem na življenje in gibanje širokih delav-
skih mas.

Pri nas na Slovenskem so vse politične
stranke in stranke dokazale, da so nezmožne,
da boriti za velika in odločilna načela demokra-
cije in svobodoljubnosti tudi takrat, kadar gre
za materialne dobrote moderne demokracije.
Zgolj politična demokracija, ki nima poguma,
biti se tudi družabnih, reformnih stremljenj
delavstva, danes ne more zastopovati zaved-
nega delavskega stanu. Taka demokracija je
večjemu le politično slepilo; ravno pri nas se
demokracija ideja zlorablja, da je skoraj
korumpirala in naposled izkreditirala vse cilje
in ideale moderne demokracije. Zakaj, demo-
cracija, ki prezira sodobna socialna vprašanja
kapitalistični družabni formaciji, je nezmisel,
je totalno polovičarstvo, ki nima moči, dose-
gati tudi najskromnejši realni razvoj interesov
delavske svobode. Iz tega spoznanja sledi
velikanska potreba, da je delavski stan čisto sa-
mostojno zastopan v postavočajnih zbiorih, kjer
vsled svojega družabnega položaja prisiljen,
da boriti za resnično svobodomiselnost cilje.

Socialni položaj delavskega stanu kot dru-
gatega producenta neodvratno sili na reformo
delavskega gospodarstva, k socialnemu radi-
kalizmu. Vprašanja o svobodi obrtništvu, o
podporah in subvencijah delavskim podpornim
društvom, hranilnice, bolniške blagajne itd. so
zelo podrejenega značaja, ki na družabno sta-
nišče delavskega razreda nimajo in ne morejo
meti končno principielnega revolucionarskega

* Iz novemberske številke »Naših Zapi-
skov«.

Strankin zbor nemške socialne demokracije.

Dunaj, 2. novembra.

Včeraj je strankin zbor pričel s svojimi
stvarnimi razpravami. Pred otvoritvijo je pre-
senetil pevski zbor socialistične mladine v Ot-
lakringu zborovalce s krasnim pevskim po-
zdravom. Zapel je čudovito Mozartovo »Zvez-
no pesem« in Schoofov krepki zbor »Mi smo
mladi«, za kar se je predsednik sodr. Peener-
storfer zahvalil v imenu kongresa. Potem se
je takoj pričelo meritorično delo. Po stari na-
vadi so bila na prvem mestu dnevnega reda
poročila. Nekaterim predlogom je zbor ustrel-
jel s tem, da je ločil poročilo o parlamentar-
nem delovanju od o starih referatov, in raz-
prava je pokazala, da je to zelo koristilo ob-
ravnavam. Poročila o strankinem delovanju,
o blagajniškem gibanju, o mladinski organi-
zaciji in o kontroli so bila opravljena včeraj
popoldne; popoldne je posl. sodr. Seitz poro-
čal o parlamentarnem delovanju, ves današnji
dan pa je trajala debata o tej točki, in se za-
ključila šele jutri. To je pač zgovorno znamenje
zanimanja, ki ga kažejo nemški sodruzi za
parlament in za delo svojih zastopnikov v
njem. To je pa ob enem tudi ena tistih točk,
za katere se ne morejo zanimati le nemški so-
druzi; četudi slovensko delavstvo nima svojih
zastopnikov v državnem zboru se ga vendar
dogodki v dunajskem parlamentu ravno tako
tlačijo kakor delavcev drugih narodnosti. Zato
bomo tudi tem razpravam strankinega zbora
posvetili večjo pozornost in priporočamo so-
drugom, naj pazno čitajo poročila in debato;
oboje je zelo poučno.

PARLAMENTARNO POROČILO.

Poročevalec posl. Seitz:

Ker imajo zaupniki podrobno tiskano po-
ročilo, lahko opustim podrobnosti in mi ni
treba označevati stališča, ki ga je zavzemal
klub v vsakem posameznem vprašanju in uspe-
hov, ki jih je doseglo naše delo. Pretečeno leto
je bilo leto

vojnega hujskanja in vojne nevarnosti.

Pogostoma smo bili v veliki nevarnosti,
da se potegne tudi Avstrija v homatijske balkan-
ske vojne. Zato je bila prva naloga in dolžnost

efekta. Vendar pa so take naprave, posebno pa
zadružništvo, v osvobodilnem boju iz kapitali-
stičnega tlačenja nujni in neizogibno potrebni
predpogoji, so svoje vrste orožarne proletar-
riata. Z enako pravico, kakor vladajoči stanovi
kapitalistične družbe, lahko tudi proletarijat za-
hiteva od države podpor in subvencij za svoje
zavode, ki so mu opora v obrambnih bojih. To
načelo, ki je v današnji meščanski družbi opravi-
čljivo, bo prodrlo, kakor hitro bo državljans-
ka svoboda in politična moč proletariata
večja. Ampak če so ta podrejena vprašanja
važna, ni nič manj važen tudi cilj, ki ga delav-
ski razred zasleduje. Četudi danes se ni upa-
nja na skorajšnje odstranitev kapitalistične dru-
žabne oblike, je jasno, da je sleherni politični
uspeh samostojnega, na načelih razredne zave-
sti organiziranega delavskega ljudstva sunek v
obraz kapitalistiški misli. — Demokracija kot
politični efekt je orožje delavskega razreda v
boju za socialno enakopravnost in zenačenje.
Spoznanje, da je radikalna družabna reforma
meščansko-kapitalistične družbe v smeri, da
se odpravi v produkciji in delu kapitalistično
načelo izkoriščanja družabno nikjer zavarov-
vane delavske moči, je tudi spoznanje, da more
biti osvoboditev delavskega ljudstva izpod tega
jarna dela proletariata samega. Delavec, ki za-
upa zastopanje interesov svojega razreda po-
litični stranki, ki temelji na načelih današnje
družbe, zakrivi izdajstvo nad samim seboj. Na-
čelo, da delavski razred nima v političnem živ-
ljenju opravka, je torej napačno in pravilno je,
da delavsko ljudstvo nima ničesar iskati v me-
ščanskih političnih strankah vključ vsemu de-
mokratizmu, ki ga te stranke bogato razpiplajo
kot dnevne fraze, brez vsakega realnega ude-
stevovanja.

Tega spoznanja ne more motiti tudi no-
beno narodnostno načelo. Vsako narodnostno
gibanje temelji v resničnem, realnem udelež-
vanju demokracije. Pri tem je vsaka prezirljiv-
nost sodobnih vprašanj nemogoča. Problem
socialnega položaja delavskega razreda pa zo-
pet silijo — ravno vsled nujnega razvoja de-
mokratijske misli — k ureditvi nacionalnih za-
dov v zmislu enakosti in samodoločevanja. Ka-
kor je načelo narodnostnega gibanja in strem-
ljenja po nacionalni osvoboditvi rezultat go-
tovo razvojne višine družbe, ne demokracije,
tako je tudi le-ta posledica neizogibne ekonoms-
ke preureditve družbe, odnosno produkcijs-
kega načina, ki je danes kapitalističen.

Samostojno politično mišljenje in delo v
zmislu konsekvantno do skrajnosti izvedene
demokratične misli, je brezpogojna naloga v
kapitalistiški državi živčnega delavskega raz-
reda.

parlamentarne frakcije, da neprenehoma deluje
v zmislu miru, da neprenehoma kaže vladajo-
čim veliko nevarnost, ki sledi vsaki vojni, da
protestira proti lahkoumnosti politike, ki je
hotela pograti državo v balkanske homatije.
Bila je dalje naša naloga razkrivati prave na-
mene vojnih hujskačev, nastopati proti blaz-
nemu oboroževanju in se brigati za one, ki
so bili nesrečne žrtve tega hujskanja, ki so bili
odgnani iz delavnic in od pluga: Za rezerviste
in nadomestne rezerviste. Frakcija je nepretr-
goma vodila ta boj; mednarodni kongres v Ba-
zlu in njegove resolucije so bile za nas en na-
log več, da delujemo dalje v tem zmislu. Saj
veste, kaj se je potem godilo v parlamentu.

Ne pride mi na misel, da bi z donečimi fra-
zami hvalil uspehe naše politike. To pa lahko
pravimo brez baharije, da so socialni demo-
kratje v parlamentu in izven parlamenta veliko
doprinele, da se je ohranil mir. Nobena tajnost
ni to: V krogih vladajočih in predvsem v onih
krogih, ki dandanes še odločujejo o vojni in
miru — ne mislim le na onega faktorja, ki ima
po državnem osnovnem zakonu odločevati o
vojni in miru, ampak na vse one, ki so okrog
njega — sta bili dve struji: Ena, ki je na vsak
način hotela vojno in sanjala o pohodu v Solun,
o obnovitvi mogočne avstrijske vlade na ju-
goslovanskih tleh, stranka, ki je neprenehoma
delovala za oboroževanje in za vojno; druga
stranka, ki je bila treznejša, ki je pač spoznala,
kakšno nevarnost pomeni taka politika za drž-
žavo samo, in ki je zategadelj svarila in pri-
poročala mir. Če se je posrečilo, da je zina-
gala ta struja, je velik del tega uspeha zasluga
socialne demokracije in njenega zastopstva v
parlamentu. Vladajočim nismo le pokazali, da
hočemo mir in kaj da bi pomenila vojna, am-
pak povedali smo jim tudi prav razložno, kako
da mislijo avstrijski narodi o vojni in kakšne
nevarnosti bi gospodje sami izžvali, če bi
pognali državo v to blazno vojno. To je naša
zasluga, s katero se v vsej skromnosti lahko
pohvalimo.

Kar je še ostalo, je bilo žal dosti žalostno.
Izognili smo se sicer vojni, morali smo pa pre-
trpeti vso nesrečo in vso bedo, ki jo navadno
napiči izgovljena vojna kakšnemu narodu. Pre-
kinife so se naše trgovinske zveze z Balka-

nom, zbudilo se je vse sovraštvo balkanskih
dežel in balkanskih narodov, blazno so se po-
dražila živila, nastopila je brezposelnost, beda
in nesreča v družinah rezervistov. In zdaj je
nevarnost novih

ogromnih davkov in militarističnih zahtev;

nemara bomo morali desetletja prenašati, kar
nam je naložila zgrešena politika naših diplo-
matov. Kot produkt te nezmislne politike vi-
dimo togot, razdraženost, nevoljo v vseh
krogih prebivalstva. Ne le med delavci. To-
gotu opazujemo med obrtniki, nastavljenici,
državnimi uradniki, med trgovci in industrialci.
Pred kratkimi meseci smo čitali, da se tudi
antipodi delavcev, podjetniki, na zboru indu-
strialcev v Ustih najostreje obsojali politiko
in izrekli voditelju naše zunanje politike naj-
večje nezaupanje. Spodaj in zgoraj, tukaj in
tam je vse složno v obsojanju te politike.

Pričakovati je bilo, da bo ravno v tej dobi,
ki nalaga narodom tako težka bremena, pa-
lamentarno delovanje tem intenzivnejše v na-
rodnogospodarskem in socialnopolitičnem oziru.
Pričakovati je bilo, da se bodo vlade name-
noma trudile, da bo imel parlament neprene-
homa delo. Ali še nikdar ni imel državni zbor
tako malo sej kakor ob tem času. Razumna
vlada bi bila skrbela za to, da bi s socialnopo-
litičnim zakonodajstvom tolažila, da bi s strogo
kontrolno upravo odpravila globoko nezaupa-
nje napram voditeljem zunanje politike. Zato
je storila Stürgkhova vlada seveda ravno na-
sprotno. Povsem javno je izrekla, da ne sme
parlament zborovati v takem času, da bi pre-
šena debata v parlamentu postavila voditelje
zunanje optike pod kap. **Parlament malih
balkanskih držav so bili sklicani, da so izrekli
svoje mnenje: parlament splošne volilne pravice
v Avstriji so poslali domov, ker so se bali,
da bi zastopniki narodov povedali resnico.**

Reči moram torej, da so parlamentarni

Dnevne beležke.

— **Deželna konferenca** bo v nedeljo 9. no-
vembra. Vse naše podeljene organizacije po-
življamo, da čim prej določijo delegate in da
se se doma porazgovore o predlogih za deželno
konferenco. Konferenca je izredne važnosti,
zato morajo biti na njej zastopani vsi kraji,
kjerkoli prebivajo sodruzi. Pismena pojasnila
daje sodrug Viktor Zore, Ljubljana, Selenbur-
gova ulica št. 6.

— **Ljubljanski volilni odbor** ima nocoj ob
8. prvi sestanek v društvenih prostorih v Se-
lenburgovi ulici 6, drugo nadstropje.

— **Sodruzi, na delo!** 1. decembra bodo od-
dali volilci splošne kurije svoje glasove. Boj bo
hud. Uspeh pa bo odvisen od dela nas vseh.
Gotovo je, da bodo napeli nasprotniki vse sile
proti socialni demokraciji. Toda socialna demo-
cracija se ne sme ustrašiti nobenega boja in
noben prejšnji neuspeh ji ne sme vzeti volje za
novo delo. Tudi po drugih deželah so doživeli
naši sodruzi mnogo in mnogo porazov, preden
so dosegli le eno zmago. Naš nastop pri volit-
vah mora biti mogočen protest proti političnim
krivicam, ki so nam jih skuhal nasprotniki. Ne
zamudimo časa! Takoj na agitacijo. Ne mi-
slimo, da nas je malo. Dovelj je delavstva na
Kranjskem, le zdramiti ga moramo iz indiferen-
tizma. Ne zanašajmo se na delo poedincev. Če
ne agitira vsakdo, je uspeh nemogoč. In ohrani-
mo si samozaupanje! Dostikrat smo propadali
samo zato, ker nismo imeli dovolj zaupanja v
lastno moč. Čvrsto na delo, sodruzi, pokažimo
v tem volilnem boju, da je slovenska socialna
demokratična stranka v deželi Kranjski močna
in razširjena.

— **Volilni imeniki za deželnozborsko voli-
tev v Ljubljani** so do dne 11. novembra v
mestni posvetovalnici razgrnjeni od 8. do 12.
dopoldne in od 3. do 6. popoldne. Do vstetega
ponedeljka sme vsakdo zoper te imenike, ki
ima pravico voliti v dotični volilni skupini, pri
mestnem magistratu ustno ali pismeno vlagati
ugovore o tem, da so se v volilni imenik vpi-
sale osebe, ki nimajo pravice, ali da so se iz
njega izpušile take osebe, ki imajo pravico vo-
liti. Vsak naj se potrdi na magistrat pogledat,
ali je vpisan v volilni imenik!

— **Liberalni panama.** »Slovenec« ljubi
krepke izraze, kadar je treba poiskati pezdir
v očesu bližnjega. V petek je »Slovenec« pri-
čel s pravo volilno agitacijo, vsaj ta vtisk ima
vsakdo, in je priobčil članek z naslovom: »Knjiga,
zapečaten s sedmimi pečati, se odpira.« V tem
članku razkriva nerednosti, ki so se baje do-
godile pri razdeljevanju podpor iz mestnega
ubožnega zaklada in trdi, da je bila ubožnemu
zakladu odtegnjena svota 15.000 K. Dalje, da
so dobivali ljudje, ki niso potrebni, podpore,
drugi, resnični ubožci, niso dobili podpore. Na-
števata tudi nekaj liberalnih agitatorjev, ki so še
delazmožni in ki so dobili podpore. Da je piše
»Slovenec«: »Čelo dr. Tavčarjev ribič, Dra-
gotin Rebernik, figurira med mestnimi reveži,
med katerimi so zabeleženi tudi delazmožni
izseljevalni agentje. Značilno je, da je bilo po
volitvah leta 1912 izdano za »mestne reveže«
20.247 K 20 vin., dočim je bilo prej izdanih na-
vadno le po 9 do 12 tisoč kron. Skandalozno
in popolnoma nepravilno je razdeljena Fabjan-
čičeva ustanova, za revne, stare, bolne

uspehi tega leta zelo majhni. V šestih letih, od-
kar imamo parlament splošne volilne pravice,
se nam je pač posrečilo, da smo odbili one na-
pade, ki so prihajali od podjetnikov in so bili
naperjeni proti koalicijski pravici delavcev, ni
se nam pa posrečilo, da bi bili uničili uspehe
napadov vojne uprave. (Dalje prih.)

DRUGI DAN.

Dunaj, 3. Ves dan je včeraj trajala debata
o parlamentarnem poročilu sodruga Seitz.
Govorili so sodruzi Lindner, Witternigg, dr.
Deutsch, Schlesingerjeva, Buschek, Schmerl,
Seliger, Regner, Freundlichova, Taucher, Ra-
poldi, Schrammel, Fric Adler, Wagner, Preuss-
ler, Strunz, Muchitsch, Austerlitz, Čermak,
dr. Bauer, dr. Viktor Adler, Wagner, dr. Ren-
ner. Razprava se je močno sukala okrog vpra-
šanja, kakšno stališče naj socialni demokratje
zavzamejo napram obstrukciji, če naj sami po-
sežejo po tem orožju in v katerem slučaju naj
se ga poslužijo. Debatu je kongres zasledoval
z največjo napetostjo. Zlasti govori sodrugov
dr. Fric Adlerja, Austerlitz, dr. Bauerja, dr.
Viktoria Adlerja, dr. Rennerja so napravili ve-
likanski vtisk. Danes se debata nadaljuje in
bomo o njej poročali.

TRETI DAN.

Dunaj, 4. Včeraj je strankin zbor zaključil
debato o parlamentarnem poročilu. Popoldne je
poslanec sodrug Leuthner poročal o zuna-
nji politiki in o vojaških zahtevah. Njegov si-
ljajni referat objavimo obširno. Potem je po-
ročal sodr. dr. Bauer o gospodarski krizi in
brezposelnosti. Debatu o tem izredno zanimi-
vem referatu se je zaključila. Resolucija, ki jo
je predlagal, je bila sprejeta. Ko je še Bret-
schneider naznanil predloge komisije za voli-
tev v strankino zastopstvo, se je razprava od-
godila. Danes bo zbor zaključen.

Ljubljancem. V ta namen bi bilo razdeliti 5355,
razdeljenih je pa bilo le — 2000 K. Podpore
iz te vsote je dobila cela vrsta ljudi, ki bi po
določilih ustanove morali biti naravnost izklju-
čeni, ki niso ne stari ne revni, ne bolehi, pa
tudi ne Ljubljanci. Poleg vsega, kar smo za
danes povedali, omenjamo še, da ni najti niti
ene pravilne pobotnice, da so na listkih zabe-
ležena številna imena podprancev, katerim se
je baje izplačalo po 50 kron, 40 kron itd., da pa
naslovov teh ljudi ni mogoče dobiti ne med
oglašanimi v mestnem zglaševalnem uradu, ne
med onimi, ki jih ima zglaševalni
urad državne policije. Končno poziva »Slove-
nec« nadzorovalno oblast, da naj preišče vso
zadevo. Župan ljubljanski, g. dr. Tavčar, je na
nedeljskem shodu odgovarjal »Slovenec«
razkritjem in dejal: »Čudno se mi je videlo,
da bi deželni odbor objavljali svoje ukrepe v
»Slovenec« mene pa, in to ob priliki, ko gre za
15.000 K, puščaj popolnoma pri miru. In v res-
nici meni v tej zadevi ni došla od deželnega
odbora dotedaj najmanjša slamica. Še prve po-
izvedbe pa so dognale, da se deželni odbor
revizija sploh vršila ni. Edino, kar je bilo, bilo
je to, da je deželni odbor poslal na magistrat
nekaj svojih gospodov, ki so na zahtevo gos-
poda Ivana Steteta obširno našo ubožno
knjigo prepisali. Vse pa se je zgodilo prej kot
ne zategadelj, da bi dobil gospod Štefe doku-
ment v roke, s katerim mu bo pri volitvah dana
podlaga, da izreklamira neljube mu volilce, če
so slučajno dobili kako občinsko podporo.« Dr.
Tavčar je dalje pozival deželni odbor, da naj
naznani vso zadevo takoj kazenskemu sod-
niku, če je v resnici zasledil kako defravda-
cijo pri ubožnem zakladu. — To je v velikih
potezih boj, ki ga je pričel »Slovenec« proti
ljubljski mestni občini. Ne prihaja nam na
misel, da bi izrekli sodbo že sedaj, ko ni še
nobene preiskave. Vendar se nam pa zdi go-
rečnost »Slovenca« silno pretirana; ko se je pri
deželnem gospodarstvu razkril resničen pa-
nama, tedaj ni »Slovenec« niti črhnil o kaki
nadzorovalni oblasti. In deželni kristjani so s
svojim pustolovskim gospodarstvom oškodo-
vali prebivalstvo vse dežele! S tem, da opozar-
jamo na nerednosti pri deželnem gospodarstvu,
nikakor ne zagovarjamo nerednosti, ki so se
baje vršile pri občinskem gospodarstvu. Samo
»Slovenec« dvojno moralo smo hoteli pribiti.
Sicer pa, kolikor se spominjamo, ni gospod de-
želni glavar dr. Susteršič, ko je slišal še vse
hujše obtožbe, nikdar klical po kazenskem sod-
niku, med tem ko je ljubljanski župan dr. Tav-
čar prav odločno povedal, da bo do prihodnje
občinske seje vso zadevo natančno pojasnil in
da naj deželni odbor izroči vso zadevo sodišču.

— **Vodiška Johanca.** Pod tem naslovom
smo priobčili v petkovi številki »Zarje« no-
tice, v kateri smo dejali, da je bil v Vodicah tudi
deželni zdravstveni svetnik g. dr. Doljšak, da
preišče Johanca kot strokovnjak. Gospod dr.
Doljšak nas prosi, da popravimo to trditev:
On ni bil nikdar pri Johanci v Vodicah, pač
pa je bil pozvan k Johanci v Ljubljano, preden
je šla še v Vodic, da jo preišče. Ko je gospod
dr. Doljšak videl Johanca, je bila nekoliko kr-
vava, rane pa ni imela nobene. Imel je s seboj
tudi mikroskopične priprave, da bi preiskal Jo-
hančino kri. V sobi, kjer je Johanca ležala, je

Predstraža

zapazi najprej, če se bliža sovražnik, pa je tudi

bilo pa tako temno, da ni mogel izvesti preiskave. Dr. Doljšak je zahteval, da se pošlje Johanca v bolnišnico ali sanatorij, kjer bi imeli zdravniki priložnost za natančno opazovanje in preiskavo. To se pa ni zgodilo.

— **Pozitivno krščanstvo.** Delavec nam piše: Pravoveren kristjan ne sme svojega veroizpovedanja nikdar zatajevati, temveč ga mora vselej in povsod tudi javno pokazati, če treba, zagovarjati in pretrpeti zanj vse muke. Vere ne sme imeti samo na jeziku, ampak se mora po njej tudi ravnati. Profesorji katoliške moralke iščejo sicer tudi tukaj dlake v jajcu, pa pravijo, da se vero lahko zataji, če ima od tega cerkev pričakovati posredno ali neposredno korist. Ampak to velja le za boljše kristjane, take, kakor so doktorji Susteršič, Krek in Lampe; mi drugi, kar nas je rovtarjev, moramo biti pa lepo tihi in mirni, kakor se spodobi za navadne ljudi. Na letošnjem katoliškem shodu se je toliko govorilo o pozitivnem krščanstvu, kakor se še na kakšni cerkveni sinodi ne. Pred leti sem bil na enakem shodu v Alojzijevešču. Govoril je ravno dr. Susteršič, ko je v šenklaški cerkvi zazvonilo poldan. Hitro se je pokrižal in začel moliti angeljevo češčenje, množica kmetov je pa odgovarjala. Par dni pozneje je sedel v »Unionu« in čital judovsko »Neue Freie Presse«. Imel je klobuk na glavi. Kar zazvonilo pri frančiškanih poldan. Bil sem radoveden, če se bo prvi kristjan v deželi odkril, pa opravil svojo versko dolžnost. Moja je čital naprej, pa si bržkone misli: Pozitivno krščanstvo je samo za kmetavze, ali pa k večjem takrat, kadar je katoliški shod. Jaz pa sem opravil svojo dolžnost, zmolil en očenašek tudi za izpreobrnjenje dr. Susteršiča, in danes, po letih, me je »pozitivno« krščanstvo teh ljudi pripeljalo v socialistični tabor.

— **Verni Izraelci.** Pred tednom dni je bil v Vevčah shod ondotnega krščansko-socialnega delavstva, na katerem sta govorila urednik »Slovenca«, Moškerc, in tajnik jugoslov. strokovne zveze, Mejač. Sodeč po resoluciji, ki jo je sprejel ta shod, bi človek primerjal njegove udeležence onemu »vernemu Izraelcu«, o katerem govori »Gorenjec« od zadnje sobote. »Gorenjec« piše: Č. g. župnik vodiški je bil pač kot veren Izraelci, ki hoče videti znamenja in čudeže, glede Johance preveč lahkoveren itd. Taki lahkoverni Izraelci so pač tudi tisti vevški delavci in delavke, ki so glasovali za resolucijo, ki obsoja in protestira zoper pisavo socialno demokratičnega časopisa. Kako pa morejo ti ljudje protestirati zoper pisavo listov, katere brati jim je škof pod kaznijo izobčenja iz cerkve prepovedal! So pač lahkoverni Izraelci, kakor župnik vodiški, ki je prepozno spregledal. Ali tudi v Vevčah bodo prišle na dan vse tiste skrivnosti, ki izvirajo iz časov, ko sta tamkaj še pastirvala sedanji dekan šmartinski, Jakob Rihar in kanonik Kolar. Morda bo »Gorenjec« tedaj tudi pisal, da so bili vevški delavci »verni Izraelci«. Govornika naj bi raje kaj povedala o tesnem prijateljstvu, ki že od nekdaj veže marijapoljski farovž in tovarniško vodstvo. Po marijapoljskih farovških grlih je stekla že marsikatera kapljica rujnega protestantovskega vina, pa tudi oča Jokl, župan marijapoljski, se ne branijo prijaznosti, prihajajočih od gospodov iz tovarne. Največji zvon na Kranjskem poje slavo tudi Martinu Lutru in še lestenci v cerkvi marijapoljski delijo svoje žarke med katoliške in lutrovske svetnike. Društveni dom vevški ne služi samo »Veri in omiki«, ampak je tudi vidno znamenje, nekaka skrinja zaveze, ki bo še poznim rodovom pričala, da med katoliško in protestantovsko opeko in malto ni nobene razlike. Ko je pred leti praznovala krščansko-socialna zveza v Vevčah svoj jubilej, so med drugimi vihrale na slavnostnem prostoru tudi zastave, ki jih je darovala tovarna — pa ne morda iz prijaznosti do delavstva, kakor so trdili nekateri, pač pa je morala imeti druge vzroke za to. Kdor je toliko naiven, da verjame v čudeže, ki se gode v Vevčah, ta se izpostavlja nevarnosti, da bo prejalislej proglašen za »vernega Izraelca«.

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalje.)

Ivan se je vpraševal in vpraševal, vprašanje za vprašanjem je vstajalo v notranjosti. In predstavljal si je, da bi se torej češka država res uresničila, da bi tisti denar, ki uhaja ven, ostajal doma, in da bi doma živeli s tem denarjem. Spomnil se je Dunaja, parlamenta, gotiškega rotovža, univerze, dunajskih muzejev, prekrasnih stavb in institucij, spomnil se je dunajske okrožne železnice — in to vse bi se potem postavljalo in delalo tudi na Češkem in v Pragi. »Seveda Soumar ima prav. Najprej samostalnost, vse drugo že pride!« In v glavi mu je zavrelo in gibneje je korakal po ulicah.

Vračal se je mimo karlinskega varteteja. Oko mu je zablodilo v razsvetljeni vestibul in naenkrat mu je prišlo na misel, da bi vstopil. In je šel, kupil si vstopnico, sedel v parterju za mizo, povečerjal in gledal produkcije akrobatov. Spomnil se je, kako je na Dunaju pri Ronacherju večkrat tako posedal. A sedaj je bil nekako zadovoljen, da je zopet doma, da se po nekakem odmoru in praznoti zopet vrača v drugo življenje. Čutil je, da je bodočnost z nečim napolnjena, da je pripravljena in da pričakuje — I pri petju šanzonetk in produkcij akrobatov so se mu podile po glavi misli

največ nevarnost izpostavljen in mora v svojo varstvo biti posebno previdna. Taka predstraža je tudi človeška glava, obraz, ušesa in nos in ti organi so navadno izpostavljeni vetru in vremenu. Nahod, zobobol, bolečine v ušesih, gla-

recte — juda; zato je pa bolj pametno, če pravočasno prizna svojo zmoto, pa obrne hrbet ljudem, ki delavce le izdajajo.

— **Koliko je deželnozborskih volilcev v Ljubljani.** Volilni imeniki za deželnozborske volitve v Ljubljani izkazujejo v splošni kuriji, ki voli 1. decembra, 6683 volilnih upravičencev, ki se razdele na 8 volilnih komisij. Prva volilna komisija (šolski okraj) ima 673 volilnih upravičencev, druga (šentjakovski okraj) 959, tretja (dvorski okraj) 1386, četrta (Kraško in Trnovo) 671, peta (kolodvorski okraj) 1497, šesta (zahodno od Dunajske ceste in severno od Franc Jožefove ceste ležeči mestni del) 559, sedma (predmestja) 426, osma (Vodmat) 472. V mestni kuriji, ki voli 16. decembra, je 4918 volilnih upravičencev, ki se dele na štiri volilne komisije, in sicer: Ljubljana mesto I. del: 1. volilna komisija (dvorski okraj) 1397 volilnih upravičencev; 2. volilna komisija (šentjakovski okraj in predmestja) 1209; Ljubljana mesto II. del: 1. volilna komisija (kolodvorski okraj) 1441 volilnih upravičencev; 2. volilna komisija (šolski okraj z Vodmatom) 871 volilnih upravičencev.

— **V Spodnji Šiški** je 977 volilcev v splošni kuriji, 498 pa v kuriji kmetijskih občin. Imenik je razgrnjen vsak dan od 8. zjutraj do 2. popoldne. Volilci, pogledajte, če ste vsi vpisani.

— **Moste.** Volilni shod v nedeljo popoldne se je vršil ob čedni udeležbi v gostilni Miškota. Govoril je sodrug Anton Kristan. Izvajanjem govornikovom so zbrani pazno sledili in pritrjevali. V kratkem se vrši zopet shod. — Volilni imenik je razgrnjen. Volilci! Prepričajte se, če ste vpisani!

— **Jesenice.** 5. novembra bo mesečni shod pravovarstvenega in strokovnega društva železničarske organizacije, skupina Jesenice. Začetek ob 8. zvečer v gostilni pri »Mesarju«. Dnevni red je zelo važen glede na predlog personalne komisije. Vsi na sestanek, ničelne ne sme izostati. — Odbor.

— **Za »Zarjo!«** Porabite vsi volilno gibanje v to, da pridobite naši »Zarji« čim več naročnikov. »Zarjo« v vsako hišo, v vsako delavsko rodbino — to bodi parola! Proč z drugimi nedelavskimi listi — »Zarja« povsod!

— **Skupna ministrska konferenca.** V večerajšnji poročilo o skupni ministrski konferenci se je vrnila neljuba pomota. Konferenca še ni bila, ampak bo šele jutri.

— **Sestanek prijateljev godbe** je v soboto prišel do sklepa, da je za Ljubljano potrebna godba s 16 do 20 godbeniki. Da se končno reši to važno vprašanje, se vrši v četrtek 6. t. m. ob 8. zvečer pri g. Tratniku, sv. Petra cesta, ustanovni občni zbor. Prijatelje godbe vljudo vabimo k mnogobrojni udeležbi.

— **Opera kr. dežel. hrvaškega kazališta v Ljubljani.** Nocoj ob 8. uprizori ensemble hrvaške opere Verdijevo popularno »Traviato«. Tudi v Ljubljani je ta opera poleg »Trubadurja« in »Rigoletta« zaradi svoje razkošne melodične izredno priljubljena. Gotovo pa »Traviato« s takimi solisti na našem odru še nismo čuli: Ga. markiza Strozzijska, gg. Lowczynski, Strmac, Kondracki in Lesič pojo glavne vloge. Opera pa je naštudiral in jo dirigira gospod operni ravnatelj Nikola pl. Faller kot gost. Gospod Faller je bil učenec velikega francoskega skladatelja pl. Massenetja ter je absolvirал konservatorij v Parizu. Laške opere pa je še posebej študiral na laških odrih. Faller je dirigent umetnik odličnega renomeja, zato se smemo nadejati vzgledne predstave. Opozorjamo vnovič, da je začetek predstave ob 8. zvečer. — V sredo se poje Puccinijeva »Tosca« z gdč. Koroščevo, g. Vučkovičem in g. Lowczynskim. Začetek ob pol 8. zvečer.

— **Preiskava mleka.** Tržno nadzorstvo je včeraj ob 6. zjutraj izvršilo na Dunajski cesti zopet preiskavo mleka. Mleko so preiskali 125 strankam, skupno 2560 litrov. V splošnem je bila preiskava glede kakovosti mleka povoljna in so se v desetih slučajih v svrhu natančnejše preiskave vzeli vzorci. Specifična teža je bila precej visoka, kar je pa mogoče, da mleko

o češki državi, o reskriptovih demonstracijah —

Do konca ni ostal. Še pred deseto je odhajal z varieteteja. Ker pa je bil z Dunaja navajen večere raznovrstno preganjati, se je na povratni poti ustavil še v pivovarni, kjer je bil koncert. Gostilniški prostori so bili stari, obokani, temni, nabiti z občinstvom. Ljudje najrazličnejših krogov so sedeli tu za dolgimi mizami, v oblakih dima, ki je pekel v oči. Natakariče so prepotene tekle po lokalih, raznašale množine steklenic črnega piva, izgublajočega se po razvnetih, izsušenih grlih. Kakih dvajset godcev je igralo na vzvišenem podiju.

Ivan se je vsedel in se oziral. K njemu je prišla starka z orehi. Odmahnil je z roko, nič ni kupil. Ko pa je zapazil, kako starka odhaja iz zahotlega lokala, se mu je smilila. Rad bi bil skočil za njo, dejal ji, da se mu smili in da jo je odbil nehote. Starka je izginila, ni je videl in Ivana je neprenehoma nekaj grizlo. »Glej, glej, zakaj si bil tak? Čemu ti nisi storil veselja?«

Pil je in godba je igrala. Pozabil je starko. Gledal je ljudi, kako so se zabavali po lokalih. Godba je baš zaigrala »Kje dom je moj«. Zagrmelo je burno ploskanje. Potem »Hej Slovani« in še burnejši plosk. In Ivan je opazoval zlasti eno družbo. Tu se je pivo pogosto prinašalo in vesela družba v tem krožku je neprenehoma dvigala mizo z napolnjenimi steklenicami in prepevala. »Kje dom je moj« in »Hej Slovani«. Ivan je videl rdeče, od piva zalite obraze in lesketajoče se oči. In v duhu si je mislil, kaj ko bi bili vsi ti ljudje naenkrat prevzeti od veli-

vobol, nevalgije v obrazu, slabo spanje, ki je s tem v zvezi, in razne bolezn, ki nam pretijo vsled prehlajenja in prepiha, pa moremo hitro odpraviti, če imamo doma Fellerjev prijetno dišeči zeliščni esenc-fluid z zn. »Elzafluid«. Svo-

ni slabo in je temu vzrok krma, posebno še repa, katere sedaj živini precej pokladajo.

— **Mradi tatovi.** Na državnem kolodvoru v Spodnji Šiški so že dlje časa opazovali, da kradе nekdo ponoči in zvečer mošt iz sodov. Dolgo časa niso mogli izslediti žejnega tatu. Te dni pa je zasledil železniški uslužbenec 12letnega šolarčka iz Spodnje Šiške, ki je s cevko pil mošt iz soda. Deček je priznal, da dela to že dlje časa in da so se udeleževali teh nočnih pohodov tudi še drugi šolarji.

— **Najstarejša žena na Kranjskem** je umrla v Dolgi Vasi na Kočevskem. Umrla Helena Wederwohl, rojena Perz, je dočakala starost 118 let. Omožena je bila šestkrat.

— **Uboj.** Iz Dolenje vasi pri Ribnici poročajo: V noči od 30. na 31. oktobra je zaklal F. Merhar iz Dolenje vasi vulgo Šemutov. Usmrtil ga je popolnoma brez povoda, kajti umrli je bil na daleč znan kot miroljuben. Da se je zločin izvršil, je krivo žganje, ki ga je ubijalec ravno ta večer menda precej zavžil. Zločin se je izvršil okrog 11. ponoči, ko se je vračal Kromar od sosedov domov, kjer je pomagal obrezavati repo.

— **Ogenj v Cegelnici.** V Cegelnici pri Novem mestu je na Vseh svetih popoldne izbruhnil ogenj, katerega žrtev je bila hiša sosesstnikov Željko-Pelko. Zažgali so baje otroci. K sreči je bilo ravno takrat mirno, sicer bi bil ogenj segel tudi na druga poslopja. Gasili so domačini sami. Pogorelcema je ravno letos potekla zavarovalnina, ki jo pa nista obnovila.

— **Združeno slovensko visokošolsko dijaštvo na Dunaju** priredi 12. novembra v veliki dvorani češkega hotela »Post« (I. Drachengasse 3) v korist »Podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaju« koncert, na katerem sodelujejo izbrane umetniške moči, in sicer virtuozinja na glasovirju g. Claire Fiedlerjeva, violonist g. Ivan Trost in konservatoristi g. Cirila Medvedova, g. Josip Rijavec in g. Anton Neffat. Prireditelj, za katero je izšla iniciativa iz »Osrednjega vsedajškega podporniškega odbora«, ki zastopa celokupno slovensko visokošolsko dijaštvo, se vrši pod pokroviteljstvom predsednika podpornega društva, g. senatnega predsednika Ploja. Pričakujemo, da se bo dunajsko slovensko občinstvo z ozirom na umetniški užitek, za katerega jamčijo gori imenovane osebe, kakor tudi na dobrodelen namen prireditve z veseljem odzvalo našemu povabilu in pripomoglo na ta način dobri stvari do velikega gmotnega uspeha. To smemo upati tem bolj gotovo, ker uživa dijaštvo v vseh krogih našega dunajskega občinstva najtoplejšo simpatijo, kar so pokazale druge enake prireditve v prejšnjih letih. Spored koncerta, s katerim je združen tudi plesni venček, priobčimo pozneje. — Pripravljalni odbor.

— **Umrla so v Ljubljani:** Marija Kranjc, postrežnica, 34 let. — Marija Varl, rejenka, 13 dni. — Marjeta Martelak, delavka, 63 let. — Marija Remih, rejenka, 9 mesecev. — Marija Trškan, rejenka, 5 tednov. — Rudolf Sedlar, sin mizarškega pomočnika, 6 mesecev. — Frančiška Frantar, hči železniškega uslužbenca, 3 leta. — Ana Selan, rejenka, 10 mesecev. — Marija Soss, zasebnica, 93 let. — Josip Lijaš, posestnikov sin, 3 ure. Bogomil Hribar, sin želez. sprevodnika v pok., 1 leto. — Franc Pečar, kajzar, 45 let.

— **In hoc signo vinces!** »Neues Wiener Journal« piše: »Film, ki se častno pridružuje dogodkom prejšnje sezije, so včeraj v Beethovnovi dvorani pred izbranim občinstvom prvičkrat predvajali na Dunaju. Ta slika je kakor malokatera pripravna za velik opremljen film, zlasti snov iz časov preganjanja kristjanov in končne zmage nad paganskim Rimom. Kar pa nam film nudi, to presega vse, kar se je doslej pokazalo v zgodovinskih filmskih predelavah. Več nego 2000 oseb oživlja pozorišče. Prekrasni igralški uspehi in okusna uprizoritvena vodila delo do velikega uspeha. Zato so ga pa tudi včeraj — sodelovali so tudi glasbeniki c. kr.

kanskega navdušenja, ko bi bili sfanatizirani z neko idejo, kakor se je izrazil Soumar, da bi se jim glave zavrtle v deliriju — »Roka se mu je stresla. «Potem pa bi — no, dal!»

Plačal je in odšel. Zunaj, na tlaku temne ulice se je pa zopet spomnil starke, katere mu je ponujala orhe. Spomnil se je, kakšen bolehen izraz je imela v obrazu in kako otožne oči. Prihujena, majhna je bila! In zopet se mu je smilila. Vprašal se je, kje se polika sedaj po nočnem tlaku Prage — po kakšnih gostilnah išče danes trpkega kruha? »Kako grozno je vse!«

Nato je čul v duhu: »Kje dom je moj«, »Hej Slovani« in bil uverjen, da se nekaj zgodi, da se mora nekaj zgoditi.

XXIII.

To prepričanje je trdno živelo v njem od tega večera. Vrh tega je neprestano slutil, da v bodočnosti nekaj čaka, da se nekaj pripravlja, v kar pravzaprav ni zasvečen. Tisto namigavanje Kačerovskega o barikadah in revoluciji, Soumarjeve besede o fanatiziranju in deliriju, vse to ga je vtrjalo v tej domnevi. Slutil je, da se nekaj godi pod pokrovom, kaj se pa godi, je bilo menda jasno in gotovo znano le Soumarju in morda še nekaterim drugim. Sledečega dne je stopil k Mikyški in poizvedoval pri njem in pri Otokarju, a uveril se je, da ne vesta nič več nego on sam.

Tega dne se je tudi informiral na kirurški kliniki o stanju nadehe Bartoševke in zvečer zopet hitel na Žižkov. Takrat pa Soumarja

jim čitateljem priporočamo, da naroče 12 sklenic za 5.— kron in Fellerjeve odvajalce »Elzakroglice« 6 sklatice za 4.— krone frank. od E. V. Feller-ja, Stubica, Elza trg štav. 282. Hrvatsko. k — — —

dvorne opere — sprejeli z veliko pohvalo. Ta film se bo predvajal v kino »Idealu« od petka 7. do četrta 13. t. m. vsak dan ob 1., 2., 5., 7., 9. Nekoliko zvišane cene. Blagajna je odprta nepoldne od 10½. do 12.

— **Kinematograf »Ideal«.** »Črna smrt« — krasno plesalko Ritto Sacchetto se bo predvajala od danes do četrta v kino »Idealu«. Ta drama bo zbujala gotovo splošno zanimanje vsled svoje posebnosti vsebine, godi se v ladiji. Drama je iz znamenite tvornice Nordisk-film-Co.

Koroško.

— **Velik požar.** V beljaški okolici je pogorelo veliko poslopje, obstoječe iz hiše in več gospodarskih poslopij, last posestnika Zauchenbergerja. Ogenj se je razširil tako naglo, da ga je bilo nemogoče pogasiti. Domačini in združeni gasilci več požarnih bramb — voljaške pomoči ni bilo — so ogenj omejili. Pogorelo je skoro vse. Škoda znaša čez 15.000 K in je pokrita z zavarovalnino komaj za polovico. Kako je ogenj nastal še ni znano, govore pa po sosesčini, da je bil zanalašč podtaknjen.

Goriško.

— **Redni občni zbor »Socialne Matice« v Gorici dne 26. oktobra 1913.** Poročilo občnega zbora je pokazalo, da je imela »Socialna Matice« že prvo leto lep uspeh. Občni zbor otvoril predsednik »Socialne Matice« g. dr. Bogomil Vošnjak. Iz njegovega poročila posnamemo, da se je leta 1912 vršil ustanovni občni zbor »Socialne Matice«. Začetek je bil sicer res težaven, a dobra volja je premagala ovire in danes imamo trdne temelje naše organizacije in pogumno gledamo lahko v bodočnost. Tajniško poročilo je podal g. Vladimir Knaflič. Ker se je pa preselil blagajnik g. dr. Brezigar za stalno na Dunaj, je podal tudi njegovo poročilo. Ustanovnikov šteje »Socialna Matice« 9, poverljivikov je 47, članov pa 437. Poleg tega veljajo za člane vsi oni, ki so pristopili k »Prosvetni knjižnici« in ki postanejo po dogovoru s »Prosvetno knjižnico« člani »Socialne Matice«. Letošnja naklada knjig bo znašala tisoč izvodov. V treh tednih so knjige dotiskane in jih imajo v tem času poverjeniki že v roki. Doslej je plačala polovica članov ter 6 ustanovnikov, ko plačajo še ostali člani, je kriti trošek za letošnje izdaje neglede na gotovi prirastek članov, kadar izidejo publikacije. Vsak prirastek pomeni čisti dobiček in ugodno stanje knjižne izdaje prihodnjega leta. Poročilom je sledila debata v katero so posegali g. dr. Vošnjak, dr. Ilesič, Mihael Vošnjak, Knaflič, dr. Jerjav in drugi. Sprožili so se zelo umestni nasveti, kako pomagati »Socialni Matici«, ki bodo donesli gotovo svoj uspeh. Zbor je dalje predlagal, da se spremeni § 12 in § 13 društvenih pravil tako, da ima društvo dva tajnika, da se tako izvede delitev preobširnega tajniškega posla. Tudi ta predlog je bil sprejet. Sedile so volitve in se je soglasno izvolil sledeči odbor: Predsednik: dr. Bogomil Vošnjak, Gorica; podpredsednik: dr. Fran Ilesič, Ljubljana; I. tajnik: Vladimir Knaflič, Gorica; II. tajnik: Karel Cigoj, Gorica; blagajnik: prof. A. Sovrè, Gorica; knjižničar: prof. dr. K. Ozvald, Gorica; odborniki: dr. Vekoslav Kisovec, Trst; Lpl. Kleinmayer, Trst; Andrej Čok, Trst; prof. I. Berce, Ljubljana; prof. dr. D. Lončar, Idrija; prof. E. Gangl, Idrija; prof. dr. Ljudevit Pivko, Maribor; dr. Ernest Kalan, Celje.

Zadnje vesti.

STRANKIN ZBOR V BOSNI.

Sarajevo, 3. V soboto in včeraj je zboroval v Delavskem domu sedmi zbor bosanske socialne demokracije. Avstrijsko jugoslovansko socialno demokratično stranko je zastopal sodrug Štebi, hrvaško Korač, srbsko Padlovič, češko Nemec. Na dnevnem redu je bilo

ni našel doma. Samo fant je zopet sedel pri knjigi, kakor včeraj in bolnica je stokala na postelji.

»K operaciji morate na vsak način,« je dejal Ivan Bartoševki, »pa bodite brez skrbi, stvar ni tako huda in nevarna, kakor si predstavljate. In bolečin tudi ne bo, zato imamo narkozo!«

»Toda, gospod, pred se vedno pravi tako, da ni tako hudo — — — potem jim pa človek obleži na deski. Pa Bogu naj bo priporočeno. Jaz le — — — ti ubogi otroci!«

Deček pri mizi se je zganil. Bolnica je zakimala z glavo: »Karol, dai vendar gospodu stol, da sede — — — gospod Soumar se morda brž vrne.«

Ivan je sedel in izpraševal dečka, v kakšno šolo hodi, v kateri razred. Zvedel je, da je fant gimnazijec, petošolec. Razgovarjala sta se nekaj časa, bolnica je pa sem ter tja znila vmes kakšno besedico iz postelje. Ivana je začeljen postajati nekako nerodno. In vendar ga je nekaj sililo, naj počaka Soumarja, da se razgovorita.

V tem pa se je Bartoševkin mož vrnil iz tovarne, po obrazu in rokah osmojen od sa. Ivan mu je povedal, kako se je informiral na kliniki, in se ponudil, da pride tudi jutri v bolnišnico k operaciji.

»Glej, Bartoš,« je bolnica vzdihala na postelji, »vendar so še dobri ljudje na svetu!« (Dalje.)

In hoc signo vinces!

Novo! V tem znamenju bodeš zmagal! **Novo!** Ta slika ima tudi slovenske napise.

Predvajanje te velikanske zgodovinske zgodbe od petka dne 7. do četrta 13. novembra
Velikanski cirkuški prizori. Izpreobrnitev h krščanstvu. Trpinčenje kristjanov. Cesar Konstantin sprejme krst. Prikazen sv. križa. Bitka pri Laksu Rubra. Angeli se prikažejo in strašijo poganke bojevnik. Cesar Konstantin porazi Maksencija. Šolski mladini priporočljivo.

v Kino-IDEAL v Ljubljani

Predstava traja 2 uri. Vsak dan od 1-3, 3-5, 5-7, 7-9 in od 9-11.
7 dni! V nedeljo tudi ob pol 11. zjutraj.
Cene: K 1.90, 1.60, 1.30, 1, -.60.

cialno zakonodajstvo, obrtna sodišča, koalicijska pravica in vaješka vprašanja. Sprejete bile primerne resolucije, ki se predložijo deželni vladi, deloma saboru, deloma pa koalicijskim zastopnikom v delegacijah. Zboroval je tudi ustanovni zbor strokovne delavne zveze. Po kongresu je bil v Delavskem veliki shod, na katerem so govorili tudi zunanji zastopniki. Obširneje poročilo sledi.

OŽJE VOLITVE V ITALIJI.

Glavna zmaga socialnodemokratske stranke.
Rim, 3. Včeraj so bile ožje volitve po vsej Italiji ob ogromni udeležbi volilcev. Potrebno je bilo 101 ožjih volitev, doslej je znanih 83 izvoljenih je 63 ministerialcev, 17 socialistov, 3 katoličani, 12 radikalcev, 4 republikanci in 1 reformist. V prvem rimskem volilnem okraju je bil izvoljen nacionalist Federzoni proti socialistu Campanozzi, v četrtem rimskem volilnem okraju je zmagal liberalni, v tretem milanem volilnem okraju je zmagal socialist Maffioli, v četrtem radikalni Gasparotto, v drugem liberalni Agnelli in v Massi republikanec Chiesa. — Socialisti imajo doslej 10 mandatov.

SAMOMOROV IN SAMOMORILNIH POIZKUSOV.

Dunaj, 3. Včeraj in predvčerajšnjem je bilo na Dunaju 15 samomorov in samomorilnih poizkusov. Vzroki: Boda, brezposelnost, bolezen, družinske razmere. Nek železniški uslužbenec je obesil, ker je bil za kazen prestavljen, nek major se je ustrelil, ker je bil v slabih finančnih razmerah, 28letni mož se je ustrelil — pri njem so našli 18 vinarjev, 17letni delavec je pil lizol, ker ni dobil dela itd.

IZSELJENIŠKI ŠKANDALI.

Krakov, 3. Včeraj je napravila policija lišno preiskavo v prostorih tukajšnje podružnice Austro-Americane. Njen zastopnik cesarski svetnik Resch je bil danes aretiran, podružnica zaprta in vse knjige konfiscirane. Lišna preiskava je bila tudi pri špedicijski družbi Goldlust & Komp., ki ima zastopstvo Austro-Americane. Tudi njen prokurist Zipper je bil aretiran. Razumtega so bile še lišne preiskave v stanovanjih nastavljenec in pri agentih v mestu in v okolici. Aretirali so še nastavljenca tvrdke Silbermanna in 16 bivših agentov Kanadske družbe.

Crnovice, 4. V prostorih potovalne tvrdke Švečki je bila lišna preiskava. Vodjo pisarne Knepper in dva nastavljenca so aretirali in vse knjige in dokumente zaplenili. Pričakujejo se še druge aretacije.

HRVAŠKO VPRAŠANJE.

Budimpešta, 3. Komisar baron Skerlec je prišel sem, da konferira s Tiszo o odstranitvi komisariata in uvedbi ustave na Hrvaškem. Rezultat še ni znan.

OGRSKE HOMATIJE.

Igralniška afera.

Budimpešta, 4. Splošna prometna banka je objavila izjavo, v kateri trdi, da je zahtevala od ministrskega predsednika le povračilo takih stroškov, ki jih lahko dokaže s pobotnicami. Nadalje trdi, da ni plačala znanih 1.400.000 K za strankarske namene, ampak izrecno in na Lukacsevo zahtevo za dispozicijski fond.

PROTI POSLABŠANJU POROTE.

Budimpešta, 3. Snóči je demonstriralo okrog 3000 delavcev in meščanov proti zakonskemu načrtu, s katerim hoče vlada poslabšati poroto.

POSLEDICE ITALJANSKIH VOLITEV.

Milan, 4. Ker so bili v zbornico izvoljeni trije socialisti, dva radikalca in en liberal, je klerikalna večina občinskega sveta sklenila, da odloži mandate.

PAŠIČ IN SRBSKI NACIONALIST.

Belgrad, 4. Srbski nacionalisti ostro kritizirajo Pašičev govor v skupščini in mu očitajo, da se ne ozira na razmerje do Avstrije, ki mora v interesu Srbije biti prijateljsko. »Srpska Zastava« pravi: Pašič je z demonstrativnim izražanjem prijateljstva napravil vzajemni trojici očitno hotel zagotoviti Francijo, ki še ni dovolila obroka za srbsko posojilo, da je srbska politika neizpremenjena. Za nevoljo Avstrije se ni brigal, in tudi za to ne, da to škoduje srbskim interesom. Pašič je delal Avstrijo odgovorno tudi za vojno z Bolgarsko in za arnavtski napad. Le srbska vlada je nedolžna. Pašič deluje proti politiki miru in dobrega razmerja do sosedov, katero je sam označil za potrebno. Tudi »Novosti« so nezadovoljne s Pašičem. »Trgovinski Glasnik« pa pravi, da ne opusti Avstrija nobene prilike, če more nastopiti zoper Srbijo.

GEŠOV O PAŠIČEVEM GOVORU V SKUPŠČINI.

Sofija, 3. Srbski ministrski predsednik Pašič je v svojem odgovoru v skupščini na interpelacijo glede avstrijskega ultimata dejal, da je Bolgarska kot zaveznica Srbije pri rumunski ali avstrijsko-ogrski vladi storila potrebne korake za novo zvezo, katere namen naj bi bil razdelitev srbskega ozemlja. Glasilo bivšega ministrskega predsednika Gešova od-

ločno zavrača to trditev Pašičevo in obljube obširnejši odgovor na Pašičeva izvajanja.

SAVA GRUIĆ — UMRL.

Belgrad, 3. Danes dopoldne je umrl bivši ministrski predsednik in predsednik državnega sveta general Sava Gruić v starosti 73 let.

SRBIJA IN ČRNA GORA.

Cetinje, 4. Pogajanje s Srbijo je zaključeno. Dosežen je sporazum v vseh točkah. Črna gora dobi Plevlje, Djakovico in ves okraj Metonije.

IZVOZ ŽITA PREPOVEDAN.

Solun, 4. Izvoz žita je prepovedan v vse tuje kraje. Pravijo, da ta prepoved ni v zvezi z vojaškimi razlogi. Vsa žitna trgovina je ustavljena.

RUMUNSKI LIBERALCI.

Bukarešta, 4. V nedeljo je imela rumunska liberalna stranka zborovanje in je sklenila resolucijo, ki pravi med drugim: Liberalna stranka je za ekspropriacijo, za pravično razdelitev zemljiške posesti, za ekspropriacijo pod gotovimi pogoji in ob primerni odškodnini. Kongres zahteva en sam volilni razred in zastopstvo manjšine. Analfabeti naj izvršujejo volilno pravico po zastopnikih. Izprememba ustave je potrebna. — Nadalje je kongres zahteval več šol in — močnejšo armado.

PETROLEJSKI VRELCI GORE.

Bukarešta, 3. Včeraj so začeli goriti petrolejski vrelci v Moreni. Ogenj je izbruhnil v rovu družbe »Romano Amerikana«. 16 vrelcev se je vnelo. Gasilska dela so silno težavna, vsa dolina zgleda kakor morje plamenov. Škoda je silno velika.

SUFRAŽETKE S POPROM.

London, 3. Angleški ministrski predsednik se je peljal v soboto z avtomobilom proti Birminghamu. V bližini Sterlinga so ga čakale sufražetke, ki so metale poper v avtomobil in ga hotele preteptati. Ena sufražetka se je vrgla pred ministrov avtomobil. Asquithova hči je to zapazila in se pravočasno upozorila šoferja, da je ustavil. Policijski uradniki, ki so se peljali v drugem avtomobilu so razgnali nadležne sufražetke. Aretirali niso nobene.

STOTNIK OBSOJEN ZARADI UMORA.

Madrid, 4. Stotnik Sanchez, ki ga je vojno sodišče zaradi večkratnega umora obsodilo na smrt, je bil včeraj usmrčen.

AMERIKA IN MEHIKO.

Novi Jork, 3. Predsednik Wilson ima trden namen z vojaško in mornariško demonstracijo prisiliti Huerta, da odstopi. Huerta je dobil od narodne banke dva milijona posojila, za katero baje jamči katoliška cerkev. Poveljnik ameriškega brodoma je brzojavil, da lahko zavzame Veracruz v šestih urah.

Pozor, volilci!

Ta teden so razgrnjeni po vseh občinah volilni imeniki.

Kadar se razgrnejo imeniki, začne doba za reklamacije. Volilno pravico v splošnem volilnem razredu ima vsak avstrijski državljan, ki je 24 let star in ki prebiva eno leto v občini. Kdor je volilec, pa ni zapisan v volilni imenik, mora reklamirati. To se lahko zgodi ustmeno ali pisмено pri županstvu. Če se pisмено reklamira, mora biti za vsakega volilca posebna reklamacija. Priložiti se morajo taki dokumenti, iz katerih je razvidno avstrijsko državljanstvo, dovršeno 24. leto in enoletno bivanje v občini.

Obenem je treba tudi paziti, da niso v imeniku nevolilci. Kdor opazi, da je vpisan, kdor nima volilne pravice, mora reklamirati, da se izbriše nevolilec. V reklamaciji se mora povedati, zakaj da nima volilne pravice.

Sodrug se morajo brigati za volilne imenike, ker ima brezbriznost lahko najslabše posledice. Zlasti ob zadnjih državnoborskih volitvah se je opazilo, da se v tem oziru vse preveč greši. Volilec, ki je bil enkrat vpisan, misli, da se mu ni treba nič več prepričati, češ, saj ga niso mogli izbrisati. Nič ne nima garancije, da je vpisan, če se ne prepriča sam. Paziti se mora tudi, da je ime pravilno vpisano! Tudi na točni vpis stanovanja se mora gledati, sicer se volilec lahko zgodi, da ga zavrne volilna komisija, ker se ne vjemajo njegovi podatki.

Reklamacije se morajo pravočasno vlagati. Nič se ne sme zanašati na prijaznost uradov. Kadar mine rok, se ne sprejemajo reklamacije in tedaj je vsako pritoževanje zaman.

Reklamacijska doba traja le toliko časa, dokler so razgrnjeni imeniki, torej le do vstetega ponedeljka.

Organizacije in zaupniki pozivljamo, naj skrbno, da se zagotovi volilna pavica tudi tistim somišljenikom, ki so bolj mlacni. Sicer pa mora mlacnost sploh izginiti v volilni dobi. Vsak sodrug se mora zavedati, da je delo vsakega potrebno, če se hoče doseči uspeh. Nasprotniki ne bodo spali. Zlasti klerikalci že agitirajo na vse kriptle. Kaplani so že zopet popolnoma v politiki. Zato je potrebno, da tudi naši sodrug sedaj podvoje svojo delavnost. Od tega je največ odvisen vsak uspeh.

Stašersko.

— Nesreča v cementni tovarni. Z Zidanega mosta poročajo: Dne 29. oktobra je polagal v tukajšnji cementni tovarni 28letni sedlar An-

ton Koler na kolesje transmissijsko jermenje, in sicer med obratom. Pri tem pa se mu je obleka zapletla v jermenje, ki je Kolerja potegnilo s seboj ter ga vleklo v krogu kakih pet- do šestkrat. Končno se je Kolerju odtrgala obleka ter je padel na tla, kjer je obležal težko ranjen. Prepeljali so ga v celjsko bolnišnico.

— **Samomor.** 23letna posestnica Marija Medved v Zavodnjah pri Šoštanju je pred nekaj dnevi nenadoma obolela in 29. oktobra umrla. Imela je dlje časa s svojim 18letnim svakom Ivanom Medvedom razmerje. Pred nekaj dnevi pa je svojemu možu vse priznala in od tedaj je bila zelo pobita. Mogoče je vsled tega zaužila strup.

Odgovorni urednik Etbin Kristan.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

40—50 kron na teden

tudi kot trajen postranski zaslužek si lahko vsakdo brez kapitala in ne da bi ga oviralo v njegovem poklicu brez truda prisluži. — Pojasnila daje brezplačno Ignac Althammer, Königinhof a/Elbe 634.

8 dni na poizkušnjo

poljem vsakemu za 8 dni zamene ali denar nazaj po povzetju:
Amerikanska nika ura K 2.80
Rokopf patent ura . . . 3.—
Amerik. n. Goldin ura . . . 3.50
Zelena Rokopf ura . . . 4.—
Rokopf dvojni plašč . . . 4.50
Plaščata mestna ura . . . 5.—
Srebrna imitac. dvojni plašč . . . 6.—
14-krat. zlata ura . . . 18.—
Original Omega ura . . . 20.—
Konkur. budilka, ponikljana 20 cm visoka . . . 2.—
Znamka Junghaus . . . 3.—
Radij-svet. kaz. . . . 4.—
Radij, 2 zvonca 5.—
Radij, 4 zvonci 6.—
Radij, 6 zvonci 8.—
Ura na nihalo 75 cm . . . 8.—
Ura na nihalo zvonobitje . . . 10.—
Ura na nihalo z godbo . . . 14.—
Budilka in bistra . . . 14.—
Okrogla ura z budilko . . . 6.—

Triletna pisarna garancija po povzetju.

Max Böhnell,

Dunaj, IV. Margarethenstrasse št. 27/398.

Originalni tovarniški cenik brezplačno.

Izplačane škode ena milijarda in sto milijonov kron!

Največja zavarovalnica avstro-ogrske države

C. kr. priv.

občna zavarovalnica Assicurazioni Generali v Trstu

ustanovljena leta 1831.

Glavni zastop v Ljubljani, Marijin trg, Sv. Petra c. 2, v lastnem domu.

Zavaruje zoper požar na poslopih, pohištvu in blagu, tatinski vlom, škode vsled prevažanja, požar, škodo zrcal in zvonov. — Na življenje in za doto v vseh mogočih sestavih. — Tekom leta 1912. se je zavarovalo 21.380 oseb za kapital na 182 milijonov kron na življenje. — Družba je izplačala za škode nad 1100 milijonov kron. — Premoženje družbe znaša nad 440 milijonov kron.

St. 620/pr.

Razglas.

V smislu § 24. dež. zakona z dne 26. avgusta 1908 (dež. zak. št. 15) se javno naznanja, da so imeniki volilcev za deželnozborsko volitev deželnih poslancev za deželno stolno mesto Ljubljano, in sicer tako za volitev v splošnem volilskem razredu, kakor tudi za volitev iz obeh mestnih volilskih okrajev mesta Ljubljane, ki se ima vsled razpisa c. kr. deželnega predsedstva za Kranjsko z dne 14. oktobra 1913, št. 2929/pr. vršiti dne 1. decembra, odnosno dne 16. decembra 1913, že sestavljeni in da so

od ponedeljka, dne 3. novembra

skozi osem v mestni posvetovalnici razgrnjeni od 8.-12. dop. in od 3.-6. pop. vsakomur na vpogled ter da smejo od tega dne tekom 8 dni, tedaj do vstetega ponedeljka, dne 10. novembra t. l. zoper te imenike tisti, ki imajo pravico voliti v dotični volilni skupini, pri mestnem magistratu ustno ali pisмено vlagati ugovore o tem, da so se v volilni imenik vpisale osebe, ki nimajo pravice ali, da so se iz njega izpuštile take osebe, ki imajo pravico voliti.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dne 2. novembra 1913.

Žensko perilo

volnene srajce, spodnje majice in blače, pleteni telovniki, nogavice, dokolenice, rokavice, gamaše, kožuhovalne čepice, ščitnike, kolenogrelce, trebušogrelce, žilogrelce in druge predmete za gospode priporoča

modna trgovina za gospode

P. Magdić, Ljubljana, nasproti glavne pošte.

Na izbiro pošilja tudi na deželo: Krasna krila, kostume, nočne halje, perilo, plašče, kožuhovalno in vse modno blago.

M. Kristofič - Bučar

Ljubljana, Stari trg št. 9. Lastna hiša.

Neprekosljiva v

otroških oblekah in krstni opravi.

Solidna trrdka.

Kupujte „Zarjo“.

**Nič več : : :
: : draginje!**

Vsako sredo in soboto se prodajajo ostanki različnega blaga za obleke in perilo skoro polovico ceneje kakor v celih kosih pri trrdki

**„Hermes“
brata Wokač**

Šelenbugova ulica št. 5.

v prvem nadstropju

— (nasproti glavne pošte). —

Pozor!

Ker so vžigalice jugoslovansko socialno demokratične stranke že pošlje priporočila se v marljivo odjemanje vžigalice „Arbeiterwille“.
Naroča se jih pri upravi „ZARJE“ v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporočila svoje bogato zalogo manufakturnega blaga, vedno svežega specerijskega blaga kakor tudi otroških oblek, delavskih oblek, srajc, ovratnikov, čevljev itd.

po najnižji ceni.

Vabi se torej cenjene članke, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsakdo, kateri plača pristopnino in delež v obrokih do 40 kron.

Načelstvo.

Žepni koledar

za slovenske delavce in prometne uslužbenke izide vsako leto v založbi „ZARJE“.

Za letnik 1914. naj se organizacije že sedaj naroče, da ga dobe pravočasno. — Cena mu bo kakor vsako leto K 1.—.

Naroča se pri upravi Zarje v Ljubljani.

Občno konsumno društvo y Idriji

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

**Glavna prodajalna v lastni hiši.
Tri filijalke.**

Valjčni mlin na lastnem posestvu v Podroteji pri Idriji.

Istotam še dve lastni hiši, gozd in dva travnika. Ima nad 670 članov ter nad pol milijona letnega prometa. Vljudno vabi sl. občinstvo mesta Idrije in okolice na pristop. V svojih prodajalnah prodaja za svoje članke vsake vrste manufakturnega, specerijskega in drugega blaga po stalnih cenah.

Toči pristna vina in žganja, kupljena naravnost iz vinorodnih krajev.

Društvo sprejema od članov tudi hranilne vloge ter jih obrestuje po

5%

NAŠI ZAPISKI

Socialistična revija.

Izide na leto dvanajst števil.

Cena:

Za Avstro-ogrsko za vse leto 5 K. — Za Nemčijo 5'80 K, za ostale države 6'40 K. — Za organizirane delavce in dijake 3'60 K. Celi letniki leta 1910., 1911., in 1912. po 2'50 K.

Posamezna številka po 42 vinarjev.

Naročnina se pošilja upravi „Naših Zapiskov“ v Gorici.

ŽENSKI LIST

glasilo socialističnega ženstva

Urednica: Alojzija Stebi v Ljubljani.

Izhaja v Ljubljani po enkrat na mesec. Stane na leto 1'20 K. — Posamezna številka 10 vin.

Naroča se pri upravi: Ženski list v Ljubljani.

Priporočamo delavstvu sledeče knjige in brošure, ki jih ima v zalogi
založba „Zarje“ v Ljubljani.

Pripovedni spisi:

Etbin Kristan: Francka in drugi. Cena 50 vin.
S. Machar: Magdalena. Preložil dr. Anton Dermota. Cena 2 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. I. del. Cena 260 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. II. del. Cena 2 K.
P. Mihalek: Iz rožin življenja. Cena 1 K.
M. Gorkij: Mati. Cena 4 K.
E. Zola: Rim. Prevel Etbin Kristan.

Znanstveni spisi:

Dr. Drag. Lončar: Politično življenje Slovencev.
Dr. Drag. Lončar: Dr. Janez Blejweis in njegova doba. Cena 1 K.
Dr. Ivan Prijatelj: Prešernov spomenik. Cena 80 vin.
Dr. Ivan Prijatelj: Drama Prešernovega življenja. Cena 40 vin.
Abditus: Občinski socializem.

Agitacijska izdajanja:

— Vojna in socialna demokracija. Cena 30 vin.
— Program socialne demokracije v Avstriji. Cena 6 vin.
— Vun z enako volilno pravico. Cena 4 v.
— Zvišanje duhovniških plač. Cena 10 v.
Etbin Kristan: Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Cena 8 vin.
Liberatus: V dobiklerikalizmu. Cena 40 v.
— Razprava VII rednega zbora jugoslovanske soc. dem. stranke. Cena 60 vin.
Oto Bauer: Narodni ali razredni boj. Cena 6 vin.
— Lurška pravljica. Cena 50 vin.
Ljudski oder: Moderni razvoj. Troje predavanj soc. poslancev. Cena 40 vin.

Knjižica časopisa „Naprej“.

Ant. Kristan: Socializem. I. zvezek. Druga izdaja. Cena 20 vin.
Ant. Kristan: Socialna demokracija in kmetsko ljudstvo. Cena 10 vin.
Ant. Kristan: Zakaj smo socialisti? Cena 14 vin.
K. Marx in Fr. Engels: Komunistični manifest. Cena 40 vin.
L. Wurmund: Katoliško svetovno nazarje in svobodna znanost. Cena 70 vin.
Karl Kautsky: Kdo uničuje proizvodnjo v malem. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Kapitalistični razred. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Proletariat. Cena 30 v.
Karl Kautsky: Razredni boj. Cena 40 v.
Karl Kautsky: Država bodočnosti. Cena 50 vin.
Etbin Kristan: Nevarni socializem. Cena 30 vin.
Etbin Kristan: Strahovi. Cena 30 vin.
Anton Kristan: O konsumnih društvih. Cena 20 vin.
E. Kristan: Narodno vprašanje in Slovenci. Cena 30 vin.

Koledarji:

Zepni koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Družinski koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Zadružni koledar za leto 1913. Cena 30 vin.
V zalogi so tudi še letniki 1912, 1911, 1910 in starejši.

Naši Zapiski.

Dobe se po 2 K kompletni: 1908, 1909, 1910, 1911, 1912.

„Zarja“:

letniki za leto 1911/12, 1912/13, vezana po 14 kron.

Naročila in pisma
je naslavljalati na **Založbo „Zarje“ v Ljubljani.**